

3 (březen 2021)
cena 10 Kč

Broumovské noviny

redakce@broumov-mesto.cz
www.broumov-mesto.cz

Pojďte v Geoparku hledat zapomenutou historii

Předjaří je vhodnou dobou pro objevitelské výpravy za přírodními zajímavostmi, které jsou v létě skryté bujnou vegetací, v zimě zasypané sněhem a na podzim vrstvou zlatavého listí. V pomalu se probouzející přírodě se nám tak mnohde mezi opadanými větvemi hustých porostů odkrývají staré lůvky, pískovny nebo haldičky, či dokonce tajemná ústí dávno opuštěných dolů. I v Geoparku Broumovsko máme velkou spoustu takovýchto tajuplných zákoutí, vyprávějících zapomenuté příběhy o místních lidech a jejich životě. Oprašování a nové vyprávění těchto příběhů je právě jedním z důležitých důvodů vzniku a existence geoparků nejen v našich českých zemích. V době stále intenzivnějších diskusí o udržitelnosti rozvoje všech odvětví lidské činnosti jsou tyto příběhy o dřívějším šetrném a hospodárném využívání místních přírodních zdrojů mimořádně důležité pro uvědomění si stále souměřitelnosti i moderního člověka s okolní přírodou.

V současné nelehké době nám právě příroda, více než kdokoli jiný, může poskytnout podmínky pro duševní odpočinek a očistu, načerpání nových sil a optimismu. Odražování se od každodenních strastí a negativních zpráv si tak můžeme navodit třeba právě toulkami přírodou a objevováním zapomenutých historických zajímavostí. V Geoparku Broumovsko si můžeme vybrat různá témata pro takovéto objevitelské toulky. Můžeme třeba objevovat staré zarostlé opuštěné kamenolomy, hledat a zkoumat staré technologie těžby a všimnout si vlastností těženého kamene. A potom třeba tyto různorodé kameny hledat a nacházet v kamenných stavbách, dlažbách nebo vyštěrkovaných cestách.

Jedním z těchto zaniklých lomů, kterých si běžný kolemjdoucí dnes už ani nevšimne, je například bývalý pískovcový lom v Suchém Dole. Byl založen v ústí Hájkovy rokle na horním konci obce (GPS: 50°32'43.391"N, 16°16'42.274"E) především pro místní potřebu kvalitního stavebního kamene. Podle rozměrných kompaktních ploch lomových stěn a zachovalých betonových patek od těžního zařízení se zbytky ocelových lan můžeme vyvozovat, že zde byly vylamovány i velké bloky masivního pískovce pro výrobu rozměrných stavebních prvků. Dnes je lom zarostlý vzrostlým smrkovým lesem.

Jiným zajímavým místem je Velký lom na Mlýnském vrchu nad Hejtmánkovicemi (GPS: 50°36'43.796"N, 16°18'9.997"E), zarostlý již také minimálně devadesátiletými stromy. Tímto lomem byla odkryta poloha tvrdých vyvřelých hornin, vzniklých při sopečné činnosti dnešních Javoříč hor, a následně překrytých jezerními sedimenty v tehdejších podhorských lagunách. Těžené bloky masivního kamene se hodily pro výrobu pevných rozměrných stavebních prvků jako třeba překladů nebo schodnic. Rozměrné desky nadložních jílovitých břidlic mohly být dříve používány jako kamenná krytina. V těchto břidlicích můžeme navíc najít i krásně zchovalé kamenné vlnky, tzv. čeřiny, které dokládají pomalé proudění vody v místních prvohorních lagunách. Vzácněji v nich najdeme i drobné zkameněliny pravěkých vodních živočichů a stop jejich výskytu. Jen o kousek dál můžeme v lesním porostu objevit menší, tzv. Malý lom na Mlýnském vrchu

Stěny zaniklého pískovcového lomu v Suchém Dole s vyvěrajícími pramínky vody.

Velký lom na Mlýnském vrchu odkrývá kontakt usazených a vyvřelých hornin.

Čeřiny v břidlicích Velkého lomu na Mlýnském vrchu.

V Malém lomu na Mlýnském vrchu se těžil pevný stavební kámen sopečného původu.

(GPS: 50°36'48.772"N, 16°18'7.882"E), který byl založen pro těžbu pevných vrstevnatých vulkanogenních hornin (vzniklých při sopečné činnosti), využívaných také jako stavební kámen. Zajímavostí tohoto lomu je mimo jiné i ve skále vyražený odvodňovací tunel. Lom, ačkoli založený na vrcholu kopce, se při těžbě zaplavoval podzemní vodou, a bylo nutné jej tedy co nejjednodušší metodou odvodňovat. Malé jezírko je v bývalém lomu stále.

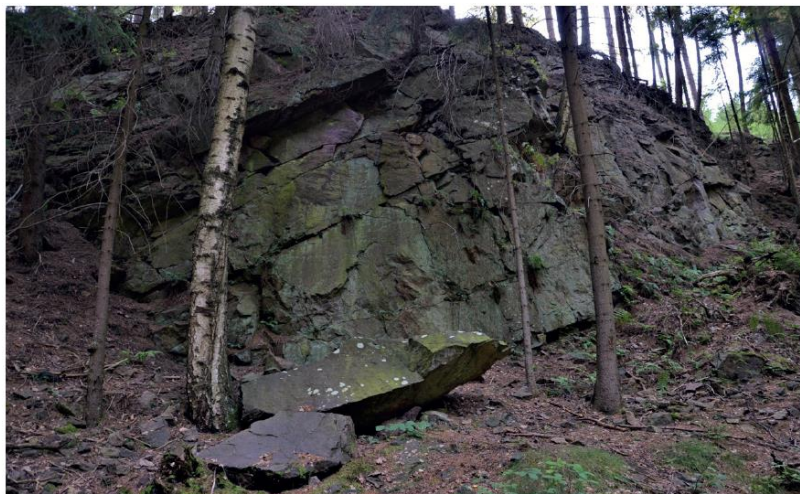
Dalším zajímavým a dnes lesem skrytým kamenolomem je ignimbritový lom ve Vižňově na úpatí Javořích hor (GPS: 50°39'43.932"N, 16°14'45.455"E). O neobyčejném původu dřívě zde těžných sopečných hornin – ignimbritů si můžete podrobněji přečíst na webových stránkách Geoparku Broumovsko (www.geopark.broumovsko.cz). Pro své vhodné mechanické vlastnosti byly z místních ignimbritů vyráběny například velké dlažební kostky, které můžeme najít mimo jiné i v dlažbě areálu broumovského kláštera.

Zaniklý malý pískovcový lom najdeme i přímo v obci Hlavňov (GPS: 50°33'13.112"N, 16°15'19.943"E). Zde se jako stavební kámen těžil tzv. kvádrový pískovec, nazvaný tak podle svého specifického systému puklin a rozpadu do pravidelných hranatých bloků. Jeho využití bychom našli na mnohých hlavňovských staveních. Asi 1 kilometr nad Hlavňovem vpravo vedle silničky na Hvězdu je v malém remízku ukrytý ještě jeden starý lůmek (GPS: 50°33'36.025"N, 16°15'55.873"E). Z historických písemností se však nepodařilo zjistit, k jakému účelu byl malý lom zřízen. Podle částečně zasypaných skalních odkryvů se zde s největší pravděpodobností netěžil pískovec, ale částečně navětralé jemnozrnné vápenaté horniny typu slínovců, které mohly být využity jako kamenivo při stavbě silnice z Hlavňova na Hvězdu. V zachovalých skalních výchozech zde můžeme dnes každopádně vidět zajímavé kulovité a bochníkovité útvary z pevnějšího vápenatého materiálu, nazývané konkrce. V některých místech Broumovska se horniny s velkým množstvím těchto konkrací těžily pro svoji tvrdost a vysoký obsah vápenaté složky jako surovina pro stavebnictví, nebo dokonce přímo pro výrobu vápna.

Skutečným tajemstvím pro opravdové výzkumníky pak zůstávají třeba naštipané kamenné hranoly z tvrdého arkózového pískovce, které můžete objevit uprostřed lesa v údolí potoka Jívka pod Jestřebími horami (GPS: 50°31'43.718"N, 16°7'1.320"E). Možná ale zde kameníci, podobně jako pod Broumovskými stěnami, zpracovávali zřícené balvany přímo na místě a pak z důvodu nějakých náhlých historických událostí už nestihli naštipané kamenné výrobky odvézt.

Možná jste se nechali inspirovat k další objevitelské výpravě za zajímavostmi Geoparku Broumovsko, nebo alespoň k víkendové zdravotní vycházce s nevšedním cílem. A jestli vás povídání o zapomenutých „kamenářských“ příbězích a místech Broumovska zaujalo, můžete se těšit na další v příštím čísle Broumovských novin.

Text a foto Stanislav Stařík

Bývalý ignimbritový lom je ukrytý v lese nad Vižňovem.

V bývalém lomu v Hlavňově se dřívě těžil křídový pískovec pro stavební účely.

Rozvětralá stěna lůmku pod Hvězdou s polohou kulovitých vápených konkrací.

Naštipané kamenné hranoly v údolí Jiveckého potoka.